

УДК 327:316.32

DOI: <http://dx.doi.org/10.18524/2707-5206.2021.34.237720>

IV НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

Наукова конференція для молодих викладачів та магістрів, які навчаються за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», за участю декана факультету міжнародних відносин, політології та соціології В. В. Глебова, завідувача кафедри міжнародних відносин О. І. Брусиловської, викладачів та гостей університету, відбулася 18 травня 2021 р. на ФМВПС ОНУ імені І. І. Мечникова. Серед питань, що розглядалися на конференції, чільне місце зайняв аналіз теорії міжнародних відносин (Белінська Д., Бурганова В., Гордієнко С., Мусієнко А., Погребняк М., Шевченко Ю.), зовнішньої політики держав (Навасардян Д., Новацька О., Пальонова Г., Полякова Є., Зазалітінова В., Уфує К.), системної трансформації посткомуністичних та постколоніальних країн (Прохорова В., Елкхаїр А.).

Ключові слова: теорія міжнародних відносин, зовнішня політика, системна трансформація.

Белінська Дар'я

студентка магістратури «Міжнародні відносини» першого року навчання,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ КНР ТА РФ КРИЗЬ ПРИЗМУ НЕОКЛАСИЧНОГО РЕАЛІЗМУ

Дослідження китайсько-російських відносин можливо здійснити кризь призму т. зв. «рівневого» підходу в рамках школи неокласичного реалізму, який акцентує увагу на детермінантах внутрішньодержавного рівня при формуванні зовнішньої політики держави.

У змістовному відношенні неокласичний реалізм уточнює такі концепції, як анархія, структурний вплив, баланс сил, політика балансування та інші. Неокласики запропонували модель зовнішньої політики держави, яка описує взаємодію комплексу системних і елементних факторів (внутрішньополітичних атрибутів держави), що впливають на формування зовнішньої політики держави.

Неокласичний реалізм вивчає, як саме держави впливають на міжнародне середовище для досягнення своїх цілей, що виступає дуже доречним при аналізі зовнішньої політики РФ та КНР на глобальному рівні. Ці цілі розуміються розширено, включаючи крім об'єктивних проблем безпеки ще і різні мотивації, які вплинули на політичні рішення, такі як історія від-

носин держав, сприйняття загроз, престиж держави. Ще однією перевагою неокласичного реалізму можна вважати те, що на елементному рівні аналізу постала увага до суб'єктивного фактора в прийнятті політичних рішень. В свою чергу, це вносить вагомий внесок саме тоді, коли держава веде себе всупереч логіці балансу сил. Також це дає змогу краще зрозуміти мотиви та характер двосторонніх відносин РФ та КНР.

Важливо зазначити, що в основі більшості концептуальних документів з російської зовнішньої політики лежить саме класичний неореалізм. Базова категорія даної теорії — національний інтерес — стає інструментом легітимації дій ззовні, а також консолідації громадської думки в цілому та еліти зокрема на підтримку дій на зовнішній арені. Більше того, пріоритетність інтересів над цінностями стає базовим компонентом нинішньої російської нормативності на світовій арені.

Порівнюючи зовнішню політику Росії з варіаціями балансу сил Гідеона Роуза можна зробити висновок, що Росія належить до держав з inappropriate/overbalancing — невідповідне балансування. Це означає, що держава неправильно сприймає себе або прикриває свої дії тим, що інший стан держави загрозливий і використовує більше ресурсів, ніж потрібно, щоб начебто збалансувати систему. Проте це лише створює дисбаланс.

Щодо КНР, то після 18 з'їзду КПК (2012) і приходу до влади Сі Цзіньпіна намітився процес диференціації джерел запозичення та переходу до більш збалансованого підходу до вивчення ТМВ. Наразі серед китайських міжнародників поступово отримує визнання формулювання «китайська школа». Проте це є лише узагальнюючою назвою, під якою мається на увазі широкий спектр досліджень в області МВ, що проводяться в КНР. Ця «школа» ще не є зрілою та самостійною теоретичною школою з властивою їй системою гіпотез і теорією, здатною пояснювати причинно-наслідкові зв'язки між двома та більшими змінними в певній галузі.

Розглядаючи зовнішню політику КНР з точки зору неокласичного реалізму, важливо зазначити, що мобілізаційна здатність і ступінь соціальної згуртованості є найбільш впливовою з детермінант державного рівня зовнішньополітичної стратегії Китаю. Вона, згідно з представниками неокласичного реалізму Джефрі Таліаферро, Рендалом Швелером та Фарідом Закарією, ґрунтується на двох підставах: 1) легітимність політичної системи в очах населення, 2) ступінь соціальної і державної згуртованості.

Бурганова Вероніка

студентка магістратури «Міжнародні відносини» першого року навчання,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Дослідження інформаційної стратегії зовнішньої політики України характеризується як науковою, так і практичною актуальністю, адже, насамперед, є наявною необхідність осмислення інформаційної діяльності держави як невід'ємної складової її зовнішньої політики взагалі та в ро-

зумінні ролі та значення інформаційної діяльності в зовнішній політиці України зокрема.

Незважаючи на привабливість політичного реалізму, що допомагає дослідити практичну взаємодію України та її державних інститутів з іншими суб'єктами міжнародних відносин, політичний ідеалізм як теорія, зосереджена на нормах політичної взаємодії, на нашу думку, є більш доцільною для розгляду інформаційного аспекту зовнішньої політики України. Це аргументується тим, що головна інформаційна задача України — принциповий доказ власної правоти та, відповідно, неправоти політичних противників. З цієї точки зору, наша особлива увага повинна приділятися саме нормам, на які спирається Україна та які вона захищає, адже саме нормативна складова системи міжнародних відносин формує уявлення про легітимність суб'єктів та їхніх дій. Таким чином, політичний ідеалізм як система поглядів, що приділяє значну увагу нормативній складовій міжнародних відносин, вважається нами найбільш доцільною теоретичною засадою для дослідження інформаційної стратегії зовнішньої політики України.

З-поміж праць останніх років можна виділити низку дисертацій на суміжні теми. Так, особливо корисними знаходимо дисертацію Я. Ю. Матчук «Цифрова дипломатія як чинник взаємодії України з країнами-сусідами ЄС» (2020 р.), О. Г. Слободяник «Зовнішньополітичні комунікації як інструмент взаємодії акторів міжнародних відносин» (2020 р.) та М. В. Копійки «Політика інформаційної безпеки у сучасних міжнародних відносинах» (2020 р.). Кожна зі згаданих праць торкається інформаційної компоненти в зовнішньополітичній діяльності держав, а отже можна сказати, що останнім часом зроблено певний поштовх у дослідженні цього аспекта. Так, у дисертації Я. Матчук подано авторську періодизацію розвитку наукових підходів у сфері цифрової дипломатії, звернуто увагу на сучасну трансформацію зовнішньополітичної роботи України під впливом інформаційно-комунікаційних технологій та на перспективи удосконалення засад цифрової дипломатії держави через розробку єдиного програмного документу щодо використання цифрових інструментів з акцентом на багатомовності та інтерактивності розміщеного онлайн-контенту. М. Копійка загострює дослідницьку увагу на оригінальних джерелах з метою здійснення порівняльного аналізу політики інформаційної безпеки міжнародних організацій, зокрема ООН, НАТО, ОБСЄ та БРІКС, та доходить висновку, що модернізація політики міжнародних організацій щодо інформаційної безпеки визначається їх можливостями з формування консенсусу та вирішення актуальних загальнобезпекових проблем. Аналіз досвіду міжнародних організацій та деяких держав (зокрема США), наведений у даній роботі, є дуже корисним для України. В дисертації О. Слободяник наведено сучасну класифікацію інструментів зовнішньополітичних комунікацій і доведено, що модернізація міжнародної взаємодії, вплив гібридних конфліктів і непередбачуваних ситуацій на міжнародні відносини змінюють наукові підходи до розуміння інноваційних інструментів комунікацій.

Гордієнко Сергій

студент магістратури «Міжнародні відносини» першого року навчання,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ З ТОЧКИ ЗОРУ ТЕОРІЇ К. УОЛЦА

Франція традиційно є однією з тих держав, які беруть участь у виробленні ключових міжнародних рішень, що визначають долі всього світу. У зв'язку з серйозними змінами, що відбулися на світовій арені в кінці ХХ ст. Французькій Республіці довелося переосмислити свою роль у світі і в Європі. Закінчення біполярності викликало глибоку трансформацію в системі міжнародних відносин, яка означала для Франції необхідність набуття свого місця в новому європейському та світовому порядку. На початку ХХІ ст. Французька Республіка, незважаючи на свої далеко не масштабні економічні і військові можливості, залишається членом «клубу» великих держав і, перш за все, членом Європейського Союзу (ЄС) і НАТО.

З точки зору К. Уолца, реалізм сприйняв систему як окремий рівень аналізу. Автор звернув увагу, що дії держав не відтворюються самі по собі, а завжди вкладаються в якийсь існуючий порядок зі своєю логікою. Це не означає, що міжнародне середовище повністю втратило свою анархічність: країни, як і раніше, дотримуються своїх національних інтересів, між ними можуть виникати різноманітні конфлікти. Однак у зовнішній політиці кожної держави можна знайти певні закономірності, зумовлені її роллю в міжнародній системі. Наприклад, одні держави можуть прагнути зберегти вигідний для себе статус-кво, тоді як інші — спробувати порушити сформований світовий порядок, який вони вважають для себе дискримінаційним. Сама структура має власну силу, тобто здатна створювати сприятливі умови для досягнення визначених цілей у зовнішній політиці або, навпаки, мати стримуючий ефект. Таким чином, причини поведінки держав і всіх міжнародних подій, особливо воєн, слід шукати в першу чергу на системному рівні і лише потім у площині національних інтересів окремих (великих) держав. В цьому плані автор допустив, що якісні відмінності між окремими країнами не мають великого значення: всі вони, за великим рахунком, однакові з точки зору виконуваної функції (захищають свій суверенітет і безпеку, займаючи певне місце в міжнародній системі).

За цією ж логікою К. Уолц підійшов і до питання про силу держав. З його точки зору, сила важлива не в абсолютних значеннях, і зовсім не обов'язково її постійно нарощувати. У рамках сформованого міжнародного порядку постійне посилення одного гравця може бути сприйнято як системна загроза, а значить, викликати захисну реакцію. Навпаки, потрібно брати до уваги саме відносний розподіл сили в рамках системи: як потенціали різних держав співвідносяться один з одним. Тому досить накопичити тільки ту розумну кількість сили, якої вистачало б для забезпечення власної безпеки. Така логіка згодом отримала назву «оборонний реалізм» (на контрасті з більш класичним «наступальним реалізмом», який пропонував максимізувати міць, незважаючи на зовнішні обставини).

Таким чином, цілком доречно досліджувати зовнішню політику сучасної Франції саме в неореалістичному ключі, вибудовуючи міркування з використанням відповідних термінів («національний інтерес», «суверенітет», «безпека», «сила», «міжнародна система») — тим більше, що ці ж поняття або їх близькі варіації часто використовуються самим французьким керівництвом. Крім того, неореалістична парадигма як і раніше, користується популярністю в інтелектуальному співтоваристві Франції серед більшості сучасних дослідників і експертів-міжнародників.

Мусієнко Анастасія

студентка магістратури «Міжнародні відносини» першого року навчання,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ З ТОЧКИ ЗОРУ СВІТ-СИСТЕМНОЇ ТЕОРІЇ І. ВАЛЛЕРСТАЙНА

У світ-системній теорії Іммануїла Валлерстайна міграція розглядається через світ-системні парадигми. Теорія світових систем, яку запропонував Валлерстайн, складається з поділу країн на різні групи: центральні, напівпериферійні і периферійні. У результаті експансії капіталізму структури периферії змінюються, відбувається обезземелення селян, розвиток міст. Глобалізація прискорює міграційні процеси, а світові міста, які з'являються, створюють попит на працю іммігрантів. За теорією світових систем міграція є природним результатом порушень і дислокацій, які виникають у процесі економічного розвитку.

На його думку, погіршення соціально-економічної ситуації на периферії світ-системи неминуче викликає хвилю міграції і ця хвиля буде прагнути до країн центру. Оскільки розвинені держави, заохочуючи трудову міграцію, сподівалися вирішити питання нестачі робочої сили на своїх ринках праці, але не брали до уваги неготовність до прийому нової, набагато більшої хвилі мігрантів, то вони будуть змушені вживати заходів до обмеження міграції. Результатом буде те, що розвинені держави, які становлять ядро цієї системи, зіткнуться з вагомими проблемами, які будуть мати неоднозначні і суперечливі наслідки.

І. Валлерстайн стверджував, що ці заходи не матимуть позитивного ефекту, а навпаки, призведуть до ситуації, яку вчений назвав «кінцем лібералізму». І в такій ситуації, вважає вчений, необхідність забезпечення безпеки буде важливіша, аніж дотримання прав людини, і це буде першим кроком до краху лібералізму як ідеології та соціально-політичної практики.

Він звертав увагу на те, що натиск міграційного потоку за напрямом «периферія — ядро» або, інакше кажучи, «південь — північ», буде настільки потужним, що жодні заходи не зможуть його повністю зупинити. Більше того, дії, спрямовані на обмеження міграції, швидше за все, сприятимуть збільшенню числа нелегальних мігрантів та скороченню легальних. Це, в свою чергу, матиме ряд соціально-економічних і соціально-політичних наслідків.

З одного боку, присутність нелегальних мігрантів на ринку праці негативно позначиться на рівні заробітної плати корінного населення. Соціально незахищені нелегальні мігранти, як вважав І. Валлерстайн, будуть розхитувати підвалини держави загального добробуту і, тим самим, зводити нанівець успіхи в реалізації принципів соціального лібералізму, досягнуті в попередні десятиліття. З іншого боку, приплив мігрантів, особливо нелегальних, буде підживлювати злочинність і підривати основи громадської безпеки. Знову виникне дилема вибору між забезпеченням внутрішньої безпеки та дотриманням прав людини. Вчений припускав, що в цьому випадку вибір буде зроблений не на користь найважливішого принципу лібералізму. Збільшення числа неінтегрованих у суспільство мігрантів країн центру світ-системи стане загрозою для корінного населення, посилить ксенофобські настрої і вплив крайніх правих політичних сил.

Поряд з короткостроковими наслідками хвиля міграції з периферії світ-системи в її ядро матиме і довгострокові наслідки. На відміну від мігрантів першої хвилі, які прагнули за всяку ціну закріпитися в розвинутих країнах, їхні діти, вже народжені тут, з ряду причин не можуть, в більшості своїй, зайняти гідне місце в структурі суспільних відносин цих країн. Але, як громадяни, вони будуть мати більш завищені очікування, ніж їхні батьки. Неможливість реалізації таких очікувань буде породжувати стихійний протест з боку молодого покоління вихідців з периферії світ-системи.

Погребняк Марія

студентка магістратури «Міжнародні відносини» першого року навчання,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ПОЛІТИКА США ЩОДО ІРАКУ У ХХІ СТОЛІТТІ

Зовнішня політика США протягом першого десятиліття 2000-х років визначалася реакцією на вилазку терористів 11 вересня 2001 року. Білий дім проголосив курс на превентивне збройне усунення будь-яких загроз безпеці. Адміністрація Буша використовувала ресурс громадської підтримки курсу, при цьому неявно керуючись пріоритетом партійної політики. Багдадський режим був представлений як квінтесенція тероризму, загрози застосування зброї масового знищення і тиранії. Повалення режиму С. Хуссейна дозволяло США задовольнити три стратегічних мети. По-перше, забезпечити контроль над родовищами іракських вуглеводнів і зміцнити енергетичну базу американської економіки. По-друге, захопити вигідний геостратегічний плацдарм для військової і політичної експансії в глиб Євразії. По-третє, здійснити в Іраку показовий експеримент насадження демократії «по-американськи».

З огляду на необхідність проаналізувати теоретичні засади зовнішньої політики США для розгляду даної теми була обрана теорія політичного неореалізму, або структурного реалізму, засновником якого зазвичай вважається К. Уолц.

Основним положенням неореалізму є твердження, що міжнародна політика держави залежить від структурних властивостей міжнародної системи. Далі, проаналізувавши теорію в цілому, ми помічаємо, що ця система стає однією з основних одиниць аналізу. Міжнародні відносини являють собою держави і ті зв'язки, що вони створюють між собою. І якщо держава залишається основним елементом, як це було в політичному реалізмі, то неореалізм також враховує ще й зовнішню політику інших держав. Взаємодіючі країни утворюють певну структуру, яка накладає певні обмеження на проведення національної політики держав. Аналіз на цьому рівні передбачає абстрагування від параметрів, що визначають внутрішню політику держави, політичний устрій, а ще більше — від властивостей конкретних особистостей, в тому числі політиків.

Неореалісти дотримуються структурного підходу до міжнародних відносин, тобто спочатку вони розглядають механізм функціонування міжнародної системи і тільки після цього приступають до аналізу всього іншого, що відноситься до неї. Уолц говорить про те, що міжнародна система заснована на мобілізації власних ресурсів, і що в захисті своїх інтересів держави можуть покладатися тільки на самих себе. Позиціоновані інтереси США на Близькому Сході можна розбити на п'ять напрямків: забезпечення вільного потоку нафти; запобігання розповсюдженню ядерної зброї; боротьба з тероризмом; підтримка безпеки Ізраїлю; сприяння демократизації.

Існує кілька важливих відмінностей неореалізму від класичного реалізму. У структурному реалізмі держава прагне збільшити свій прибуток, а проводячи свою політику, враховує, що інша держава може вдаватися до обману, щоб досягти своєї мети. Сила ж розглядається в даній парадигмі як засіб забезпечення національної безпеки, оскільки її надмірність (втім як і нестача) веде до виникнення воєнного конфлікту. Якщо розглядати політику США щодо Іраку з цієї точки зору, то можна сказати, що воєнний конфлікт виник через те, що США володіли надмірною силою і вирішили використати цю силу для захисту власних національних інтересів та забезпечення безпеки.

Прохорова Вікторія

студентка магістратури «Міжнародні відносини» першого року навчання,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ЕКОНОМІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ РУМУНІЇ ПІСЛЯ КРИЗИ 2008–2009 рр.

Постсоціалістична економіка Румунії, зазнавши важкого трансформаційного спаду в середині 1990-х років, з 2000 по 2008 рр. розвивалася досить стрімко. У 2008 р. рівень ВВП на душу населення в Румунії продовжував зростати, досягнувши позначки у 214,3 млрд дол., що склало приблизно 43,5 % від середнього показника по ЄС. Враховуючи позитивну динаміку розвитку економіки у попередні роки, румунські чиновники були впевнені, що серйозних проблем вдасться уникнути. На той час основу румунської економіки складали іноземні інвестиції та капітал; країна залежала від

експорту; була майже повна зайнятість, безробіття знаходилося на своєму природному рівні; стратегія сталого розвитку була відсутня; в економічних питаннях здебільшого переважали групові інтереси.

На перших порах уряду Румунії вдавалося підтримувати фінансову стабільність країни, однак на рубежі 2008–2009 рр. стало очевидно, що економічний спад неминучий. Коло ринків для експорту румунських товарів швидко звужувалось, експорт впав на 40 %, іноземні інвестиції значно скоротилися. У 2009 р. ВВП Румунії скоротився до 174 млрд дол. (на 28 %), у 2010 р. він складав лише 166 млрд дол. Експорт впав на 13,8 % у 2009 р. Реальний прибуток знизився на 5,3 % в 2009 р. і на 3,7 % в 2010 р. Рівень інфляції в 2010 р. збільшився до 8,2 %, а безробіття досягло 7,3 %. З метою поліпшення економічної ситуації румунський уряд був змушений звернутися за фінансовою допомогою до МВФ. Завдяки зовнішній допомозі уряду Румунії в 2012 р. вдалося істотно зменшити дисбаланс у внутрішніх і зовнішніх розрахунках. В той же час, на вимогу МВФ заробітні плати були знижені на 25 %, пенсії на 15 %, державний борг Румунії збільшився, економіка втрачала гроші через виплати по кредитах.

Маючи більшість в парламенті, уряд В. Понти вирішив змінити економічну політику. Правляча партія соціал-демократів відмовилася від політики жорсткої бюджетної економії і перейшла до нової економічної моделі, що спирається на внутрішні джерела зростання.

Позитивна динаміка розвитку румунської економіки, яка набрала обертів у 2013 р., була обумовлена змінами в грошово-кредитній політиці: Національний банк відмовився від дорогих кредитів — «гарячих грошей» — на користь збільшення доступності позикових коштів для бізнесу та населення. У 2014–2018 рр. були знижені податкові ставки на додану вартість. Стабільно розвивався малий і середній бізнес.

Нова економічна модель позитивно вплинула на доходи працівників бюджетної сфери, соціальну підтримку найбільш вразливих верств населення. Проте негативні сторони нової моделі (низька роль інвестиційного чинника та продуктивності праці) спровокували зростання імпорту і торгового дефіциту в 2014–2018 рр.

З метою вирішення існуючих у румунській економіці проблем була підготовлена нова програма соціально-економічного розвитку на 2018–2020 рр. Серед основних завдань: створення умов для сталого економічного зростання (5 % в рік), збільшення чисельності середнього класу, реіндустріалізація на основі новітніх технологій. Відповідно до Стратегії розвитку Румунії у 2020–2025 рр. стратегічними цілями розвитку економіки визначаються: сприяння інвестиціям у стійку інфраструктуру та регіональний розвиток; підтримка продуктивності за рахунок корпоративного розширення, інновацій та підвищення кваліфікації; розширення фінансового посередництва та ринків капіталу.

Таким чином, фінансова криза 2008–2009 рр. стала «лакмусовим папірцем», що проявив проблеми, наявні в румунській економіці; стала очевидною необхідність зміни усталеної системи та впровадження ефективних механізмів економічного регулювання.

Elkhair Aza

1st Year of Master degree, International Relations Department
Odesa I. I. Mechnikov National University

DEMOCRATIC TRANSIT IN NORTH AFRICAN STATES: EXTERNAL FACTORS

The functioning of democracies and the processes of democratization significantly influence international politics contribute to the formation of interstate alliances and coalitions, and determine the status and place of states in the world political system. Naturally, democracy, the transition to democracy, the consolidation of democracy, the successes, failures and peculiarities of the relevant processes remain the focus of political scientists around the world.

It is alleged that prior to the Arab Spring, there were no democratic or liberalized political regimes in the North African region. The political events observed in 9 states during 2010–2013 are considered as a democratic transit of a special — “uncoordinated” type. It turns out that in three countries in the region — Libya, Egypt and Tunisia — transit has entered the second phase — democratization and the emergence of “defective” democracies as a necessary and natural consequence of the identified features of the process of regime change.

The causes of the social explosion and their consequences in the northern countries of the African continent in the second decade of the XXI century were analysed. At the heart of social revolutions are mainly internal factors, although not without external preconditions.

The root causes of the revolutionary upheavals in the northern countries of the African continent lie in the crisis of the model of limited modernization, which led to disproportionate, extensive and slow development of the region.

The economic block of reasons includes excessive state intrusion into the economies of countries. The slowdown in the reform process by conservative and authoritarian regimes, the opacity of the banking system, which is also tightly controlled by the state, is also another negative factor in the economic development of North African countries.

The social group of reasons includes very high average annual population growth rates in countries. The modest GDP growth that North African countries have is being eaten up by a rapidly growing population. Slows down the socio-economic development and the share of employees in the structure of the adult population, which is very small. Unemployment affects not only the poorest sections of the population, but also young people with higher education.

Confidence in the government was undermined by the high level of corruption of government officials, including top officials. There are no so-called “social elevators” in North African countries. The rulers have been in power for a very long time, extracting rent from their powers and gaining clients. And this despite the fact that the republican form of government provides for periodic election and change of government. The social explosion occurred in those countries where the level of accountability and respect for human rights

was below the world average. These are Egypt, Tunisia, and Libya. And in Libya, this ratio was almost zero, out of 4 units; it is equal to 0.1 units.

The Arab revolutions in North Africa have largely paralyzed the work of the state apparatus, resulting in the emergence of such a problem as refugees. People fled not only because of the deployment of hostilities, political and economic instability, but also because of the policies of opposition forces. One of the important political consequences of the social explosion in North Africa is the rise to power of Islamist forces, particularly in Egypt and Tunisia. After winning the parliamentary elections, Tunisian and Egyptian Islamists declared their commitment to democracy in domestic politics.

The category of external factors of social unrest includes the consequences of the global economic crisis that began in 2008. Social protest in these countries was fuelled by targeted American and Western propaganda in general. The role of the external factor in the formation of objective preconditions for social upheavals in North Africa was minimal, but the subjective — quite significant. It is hoped that authoritarian leaders who have been in power for a long time will learn from these revolutions and carry out a periodic rotation of political elites without waiting for their citizens to carry out this process.

Houphouet Landry Carlos Konan

Ph.D research fellow in International Relations,
Odesa I. I. Mechnikov National University

AFRICAN MIGRATION TO EUROPE AND EU-AFRICAN RELATIONS

The phenomenon of Africans' migration to European countries requires a broader range of drivers to be taken into account, beyond the economic determinants. A proper analysis of migration from the perspective of international security and diplomacy reveals, on the one hand, dominating autocratic regimes, civil conflicts and political instability in Africa. And on the other hand, European contribution to the misery of Africa due to its selfish external trade policy and the foreclosure of its external borders. In doing so, both African and European leaders should share dual responsibility for the continuing migration pressure. Therefore, the most likely way-out of that issue is an open cooperation of the above-mentioned decision-makers. Equally, development oriented approaches should be backed by fair and sustainable immigration policies.

This paper reports on African migration issue being used as a political instrument, which in its turn, has been conditioning EU-African partnership since the last two decades. The concepts of “economic migrants and potential terrorists” have invariably been the focus of research in the field of international relations, while the social and diplomatic aspects have not been considered.

One of the points is that African leaders' vista of migration problems is almost radically opposite to the European one. In the EU, the arrival of such a large influx of illegal people is perceived as a threat to European civilization,

public security and a factor of economic destabilization. While for African countries, it is a huge loss of labor and international credibility for failing to keep their own citizens within their respective territories. Nevertheless, if both sides see this phenomenon as a kind of threat, the African side stands for the freedom of movement of its citizens around the world on an equal basis with all people on earth. Therefore these constraints make the problem difficult to settle, and consequently, this remains an open problem for the International Relations scholars to solve in the upcoming years.

Despite the voluminous history of the research of international migration issues, there is almost no previous research that has investigated the diplomatic aspect and consequences of African migration to Europe. Data selected from African Union and EU official documents such as Lome Convention (1975), Cotonou Agreement (2000) and the joint Africa-EU Strategy (2007), highlight an application of a couple of International Relations theories such as securitism and idealism.

Finally, one way to overcome this issue is to create a cooperation framework between African and European leaders to come to an agreement about a common approach as far as the problem is concerned. Equally, a possible solution to the problem at hand is on the one hand, to give fair opportunities to Africans to travel legally to Europe, in order to reduce and eradicate illegal migration attempts in the long run. On the other hand, any development oriented aid to African countries should be conditioned by visible results and real change in their populations' lives.

Navasardian David

1st Year of Master degree, International Relations Department,
Odesa I. I. Mechnikov National University

BULGARIA'S FOREIGN POLICY IN THE 21ST CENTURY

Modern Bulgaria's region, the Balkan Peninsula, occupies a definite geo-strategic place at the border of Europe and Asia. Historically important and active foreign policy events that took place on the territory of the Balkans have always played an important role in the development of European civilization. When it comes to Bulgaria's foreign policy in the early 2000s, it is important to note that Bulgaria has identified two fundamental tasks — joining NATO and the European Union.

This is twofold astounding, given Bulgaria's communist past. It should be noted that Bulgaria's foreign policy environment has changed dramatically since the end of the Cold War. The Bulgarian political elite was once a close ally of the USSR and a member of the Warsaw Pact (WP) as well as the Council for Mutual Economic Assistance (CMEA), not to mention the two attempts to join the Soviet Union by the communist leader of Bulgaria, Todor Zhivkov. This is very indicative in the context of the course towards NATO membership in opposition to which the WP was initially created therefore the situation became diametrically opposite. This is why this abrupt and rapid change of the

state course from politically communist and with no market economy to vehemently pro-Western policymaking, in an environment that had no internal preconditions for such a transformation, is the cornerstone for determining what Bulgarian foreign policy represents today.

A little before and at the beginning of the 21st century it was a difficult period of Bulgaria's policymaking enhancement, 16 government structures were formed and changed, a common feature of which was a more or less pronounced desire to liberalize the economy and focus on the West in foreign policy. One of the most important figures among Bulgarian politicians who directly participated in both the foreign policy transformation and other spheres of the still unsettled Bulgaria was Ivan Kostov, the leader of the UDF (the Union of Democratic Forces, which opposed the communists, and subsequently socialists). To be more precise, the most important factor of such drastic transformation was that despite inheriting an economy on the verge of complete collapse, Kostov was able to sustain it and achieve political, financial, and macroeconomic stabilization in a short time. The prime minister came up with radical development programs for the country, the ultimate goal of which was to join the EU and NATO, in which he has definitely succeeded.

One of the most convenient approaches towards small countries like Bulgaria is the prism of neoliberalism. Such prominent political scientists as Robert Owen Keohane and Joseph S. Nye Jr. have introduced many relevant concepts in regards to Bulgaria such as complex interdependence, soft power as well as understanding the concept of power in international relations in a way beyond having certain resources.

In relation to Bulgaria, this is especially important, because in fact, it was a small and financially weak country with no sustained market economy in the early 2000s and the best it could rely on was cooperation with gradual integration into unions of stronger international actors. We must pay tribute to the political decisions of its leaders, for example, Bulgaria joined NATO's Partnership for Peace in 1994 and applied for NATO membership in 1997. Bulgaria's Association Agreement with the European Union entered into force in 1994 and the country formally applied for full membership in December 1995, as well as accession to the WTO in 1996.

To summarize, one of the main reasons why Bulgaria was able to implement all its plans to join NATO and the EU relatively quickly is because of the unabashedly pro-Western stance of the government that was in evidence as soon as NATO decided to airstrike Yugoslavia in March 1999. Although the overpowering majority of Bulgarians opposed the encounter, the Bulgarian government supported NATO's action selflessly and even went to the length of permitting Turkish warplanes to fly over Bulgaria on their way to targets in Yugoslavia. Bulgaria was able to endure the European Union's policy toward the post-communist Balkans which represented the principles of conditionality and differentiation, obligatory reforms and individual approach towards each Eastern European country.

Novatska Olena

1st Year of Master degree, International Relations Department
Odesa I. I. Mechnikov National University

EUROPEAN UNION POLICY TOWARDS THE WESTERN BALKANS

As a matter of fact, the Western Balkans region embraces Albania and five former Yugoslav republics as follows Bosnia and Herzegovina, Croatia, North Macedonia, Montenegro, Serbia and Kosovo. What unifies the majority of these countries apart from common historical background and regional affiliation is an aspiration to join the European Union, nevertheless the region is quite important for the EU as well. It's of utmost importance to mention that out of all the above-mentioned states Croatia only managed to meet the EU criteria and become the EU member whereas Albania along with Montenegro, Serbia, and North Macedonia are EU candidate countries. Such countries as Bosnia and Herzegovina and Kosovo are yet to obtain the status of potential candidates. Thus, in this essay the stress will be made upon contemporary strategies and initiatives of the European Union on its enlargement and care policy towards the Western Balkan countries.

November 2009 signified the establishment of an EU-Western Balkans Ministerial Forum on Justice and Home Affairs aimed at annual discussions on the preparation degree of the Western Balkan states to apply the EU acquis, in particular in areas namely the independence of the judiciary and the fight against organized crime.

Another important project was initiated by German Chancellor Angela Merkel in 2014, primarily speaking of the Berlin Process. The aim is quite transparent as it's focused on the support of the non-EU Western Balkan countries "to make additional real progress in the reform process, resolve outstanding bilateral and internal issues, and achieve reconciliation within and between the societies in the region".

The Berlin Process is a step forward on the pave of further EU enlargement as it's providing Western Balkan leaders with an opportunity to discuss current issues and to encourage regional co-operation in general. Namely, the platform facilitated a slight improvement in Serbia-Albanian relations, as a former Albanian prime minister, Edi Rama officially visited Belgrade in November 2014. The Berlin Process touched upon the socio-economic challenges in the Western Balkans mainly market economy and competitiveness with the EU market. Therefore such institutions as the Instrument of Pre-Accession and International Financial Institutions were established to back the extension of trans-European transport and energy networks in the Balkans.

February 2018 witnessed the adoption of EU Commission strategy paper for A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans. The instrument comprises the necessary steps "aspirants, as well as EU member states, should take to complete the enlargement process in the forthcoming years". The strategy is welcomed by Austria, France, Italy and Germany, for sure. Besides regional co-operation, it's also focused upon sectorial integration and infrastructural development to make

the Western Balkan stick to the EU standards. The recent years of 2020–2021 saw the adoption of Enlargement Package and An Economic and Investment Plan for the Western Balkans.

If talking about Economic and Investment Plan for the Western Balkans, then its objective is to “prod into action the long-term recovery of the region, a green and digital transition, foster economic regional cooperation, boost economic growth and support reforms required to move forward on the EU path”. Now when the world is being affected by the COVID-19 pandemic, the EU mobilizes large sums to support the region. Therefore, the EU has allocated €70 million in grants to the Western Balkans to ensure availability and access to reliable, effective and EU authorized COVID-19 vaccines. Overall, the initiative to integrate the Western Balkan countries into the EU will take some time, as this objective is an integral part of the greater strategy of the Union. It’s said that the EU would be mostly ready to accept Western Balkan countries up to 2025.

Palyonova Anna

1st Year of Master degree, International Relations Department,
Odesa I. I. Mechnikov National University

THE LATIN AMERICAN VECTOR OF CHINA IN THE 21ST CENTURY

After China adopted the Belt and Road Initiative in 2013, Latin America has taken a leading place in the foreign policy priorities of the Celestial Empire, resulting in significant investments in the region from the PRC. With regard to the LA countries, China’s foreign policy distinguishes between two types of strategic partnership. The first type is at the level of associations or alliance (for example, China-CELAC cooperation), and the second type is all-encompassing, which manifests itself in cooperation with Brazil, Venezuela and Argentina. Furthermore, history shows how an alternative to the new world order was proposed with the creation of the BRICS organization, another way of developing the world economy, to which China joined.

Thus, over the past decades, a number of Latin American countries have undergone political and economic changes, which led to their acquisition of a strategic partner, the PRC. After huge debts on loans from Latin American countries, China began to apply its strategic nature in the region, not only of an economic plan. With its active policy, the Celestial Empire strengthened its position in the region, crowding out the presence of other influential international actors. It can be argued that China will continue to increase its influence, having huge interests in the LA region, such as the extraction of natural resources, the construction of strategic facilities, multi-billion dollar trade, as well as development in the military-political and space spheres.

Polyakova Elizabeth

1st Year of Master degree, International Relations Department,
Odesa I. I. Mechnikov National University

INTERCONTINENTAL RELATIONS BETWEEN THE EU AND LATIN AMERICAN REGION

There is the necessity to observe the development of the EU relations with Latin American countries (LAC) throughout the history. During 1985–2021 significant transformations in international relations took place; thus, the origins of these intercontinental contacts and their current state should be detected. Nowadays, when the worldwide quarantine because of the coronavirus pandemic has blocked almost all valuable spheres of states' lives that led to economic crises and suspended interstate contacts, proper short-term predictions for presented international relations are required. The EU holds a prime position within global trade which makes this organisation the biggest player on the global trading scene. Thus, the further development of trade with the EU is an opportunity for economic growth.

The history of the EU and MERCOSUR relations began when the last was established in 1991 consisting of Argentina, Brazil, Paraguay, and Uruguay. MERCOSUR adopted a model of regional integration based on trade and extending to other areas, like the EU did.

It seems that negotiating process has not been easy and stable; moreover it was blocked several times as a result of unwillingness of some European countries to conduct further talk on widening Latin American possibilities as well as fears and dissent among MERCOSUR members. It also can be concluded that 2 decades of negotiating process successfully finished for the European Union and have brought some profits for MERCOSUR member states as they have a chance to extend trade relations and to compete with other European countries.

In 1999 between Latin American with the Caribbean and the European Union ventured into a strategic bi-regional partnership. It was an ambitious project aimed at establishing a large free trade zone between both regions through different agreements between them. The Community of Latin American and Caribbean States (CELAC) was launched in 2011. This organisation represents a regional political coordination mechanism, which consists of all 33 Latin American and Caribbean countries.

There are many possible advantages for both regions. For the EU there is a possible reduction in unemployment and increasing of trade cooperation. Both of these areas are, without a doubt, critical for CELAC member countries. But there are other different problems to be solved.

The history of the EU and Brazil's relations is long enough as there are close cultural, economic and political ties that have been observed between the two areas. The EU and Brazil are active at the regional level but these countries use different methods because of different political, economic and social situations. Because of many inner problems of Brazil, the interregional dialogue with this country was very weak and usually conducted through ne-

gotiations between the EU and MERCOSUR. Nevertheless, better investment and economic situations have been observed the last decade. That is why the EU recognised this country as a key element in LAC that serves as a main link between the two continents.

Talking about the role of Argentina, the EU is the biggest investor and the second largest export market of this country. What is more, Argentina was the first Latin American country that formalized relations with the EU under the third-generation cooperation agreement. Argentina is deeply interested in the prospects for such cooperation, as well as in the rapid recovery of its economy after the coronavirus pandemic, which has inflicted heavy damage on the economies of all countries worldwide.

Unlike other Latin American countries, Mexico's largest economic partner is not the EU, but the United States. The Global Agreement signed in 1997 remains the main mechanism of trade relations' regulations between Mexico and the EU. As this document established a free trade zone which increases bilateral trade and serves as an effective basement for further inflow of foreign investment to Mexico. And recently signed the modernised Free Trade Agreement is a great solution to on-going economic problems in both regions as well as a significant trade opportunity for these parties too.

So, an enormous evolution has been achieved in various spheres of relations between the EU and LAC. However, the global economic crisis due to the coronavirus epidemic has led to stagnation in diplomatic relations. However, the potential of interregional relations is quite large which gives hope for future active cooperation.

Shevchenko Yuliia

1st Year of Master degree, Department of International Relations,
Odesa I. I. Mechnikov National University

SINO-US RELATIONS IN RESEARCH OF MODERN POWER TRANSITION THEORISTS

Power Transition Theory (PTT) is one of the most common starting points for discussions of China's rise and Sino-US relations, due to the possibility to draw parallels between current and historical events. PTT's logic has had an impact on a number of theoretical frameworks in international relations, e.g. Gilpin's (1981) hegemonic argument, Keohane's (2005) liberal viewpoint on the decline of hegemony, Nye's (1990) status quo and soft power concept, and the recent Graham Allison's theory (2018) about the emerging "Thucydides Trap" — a deterministic, although slightly oversimplified, argument about the likelihood of China's leadership over the U. S. According to PTT theorists, our contemporary world is a hierarchical system, with the United States at the top, controlling the largest proportion of power resources, while its potential rival, China, has a very high probability of overtaking it in the coming decades, particularly with regard to economic power. Consequently, there is a probability of violent conflict (if not a major war) between the United States

and China, if the United States and other members of the dominant system fail to accommodate a rising China within the existing dominant system (Kai, 2016).

PTT theorists argue that two of the three conditions for war (parity and overtaking) will be present in the U. S. — China relationship. The key variable is the extent of China's satisfaction with or grievances against an international order that the United States did much to shape and still has the power to influence. The primary determinants of Chinese satisfaction will be institutional similarity, economic interdependence, and American strategy. The more China adopts liberal democratic institutions, the greater its economic interdependence with the United States and other states in the global economy, and the more the United States acts to minimize Chinese grievances, the greater China's degree of satisfaction with the system (Levy, 2008).

Recently, the debate has intensified around the so-called concept of “Thucydides trap”, which was first introduced by Graham Allison (2018) in the context of US-China relations. Many scholars believe that Chinese leaders made a fundamental shift in their strategy during the 2008 global financial crisis. However, Swain (2018) suggests not “to demonize” China, but take into account the existing political realities. Beijing has become more assertive about sovereignty, more willing to use economic and other forms of coercion against other states, and to control the Chinese population (and ethnic minorities) at home and abroad, and the CPP has significantly strengthened party discipline and ideological obsession. However, the scholar denies the possibility of open war or a direct threat to the United States from China's growth.

China's call for a change in the status quo, rules, and institutions of the world financial system indicates Beijing's certain dissatisfaction with the current U. S.-dominated leadership. According to Jin Kai (2016), in a practical sense, though, regarding GDP per capita, military capacity, or high technology, China might not present a substantial challenge to the United States for at least a few decades. But from the perspective of PTT, conflict or even war between the United States and China could occur. According to Kim & Gates (2015), PTT predicts that until the PRC's military capability overtakes that of the United States, major war between the United States and the PRC is not likely. Some suggest that such domestic problems as economic inequality and regional disparity, ethnic minority and self-determination issues, to mention a few, will keep the PRC quite fragile and decelerate its growth rate.

Zazalitinova Valeriia

1st Year of Master degree, International Relations Department,
Odesa I. I. Mechnikov National University

THE POLICY OF THE COUNTRIES OF NEW EASTERN EUROPE TOWARDS JAPAN

Thanks to the “Arch of Freedom and Prosperity” Ukraine was included in Japan’s foreign policy concept for the first time. Positive prospects for further development of Ukrainian-Japanese relations can be ensured by the development of cooperation based on trust and mutual assistance and the joint promotion of universal values as democracies that define the cultural and humanitarian sphere, as well as deepening intercultural dialogue and antisocial exchanges.

During the introduction of cultural diplomacy in Japan, Ukraine faces such key points that hinder the smoothness of bilateral relations, namely the geographical remoteness, lack of knowledge of Ukrainian history and culture in the Japanese population, the perception of Ukraine in some academic and economic circles of Japan through the prism of Russia and the Soviet past, the difference in the approaches of Ukraine and Japan to the planning of cultural events, the lack of Ukrainian restaurants and cultural centre in the Japanese capital, the temporary impossibility of cultural events and human exchanges due to the spread of COVID-19. To address these issues, it is necessary to develop a comprehensive strategy and action plan for the representation of Ukrainian cultural diplomacy abroad and, in particular, in Japan.

In this way, it is possible to allocate the basic interests in Ukraine with Japan: 1. Receiving assistance from Japan for modernization and reform by implementing intergovernmental programs; increasing the importance of bilateral trade and FDI. 2. Transition from intergovernmental programs to active involvement of Japanese corporate capital in the modernization of Ukraine. 3. Maintaining the current level of political and economic support provided to official Tokyo, as well as sanctions and restrictive measures imposed by Japan on Russia, in the context of Russia’s on-going aggression against Ukraine. 4. Obtaining further financial and technical assistance to eliminate the consequences of the Chernobyl accident; increasing nuclear safety.

Speaking about Moldova separately, in recent years Moldovan-Japanese relations are at a stage of significant growth compared to the past, including due to globalization. To date, 37 agreements have been concluded between the Moldovan and Japanese governments. There are 13 enterprises with Japanese capital in Moldova, and the volume of foreign trade turnover of the Republic of Moldova with Japan in 2018 amounted to about \$ 55 million. Japan is one of the most important international partners of the Republic of Moldova and the third largest donor after the United States and the European Union, mainly in the fields of agriculture, regional development and ecology.

Given the coming to power of pro-Western Mai Sandu in 2020, there is a good chance that Moldova will continue its path of democracy and cooperate with Japan in the new political environment.

As for Belarus, things are not going very smoothly in diplomatic relations between the two countries, given the recent events in the Belarusian political landscape. And as long as Belarus uses such anti-democratic narratives and deviates further and further from the democratic path, they will continue to diverge in their views from Japan and the rest of the world's democratic community.

Prospects for the development of Japan's relations with the countries of the post-Soviet space depend on the ability of the Asian country to set clear goals in each direction and take action of a definite nature to implement them. Also important is Japan's ability to defend its strategic interests in an environment where the international political situation may turn upside down.

IV SCIENTIFIC CONFERENCE “POLITICAL PROBLEMS OF INTERNATIONAL SYSTEMS AND GLOBAL DEVELOPMENT”

Scientific conference for young teachers and masters who study in the specialty 291 International Relations, Public Communications and Regional Studies, with the participation of the Dean of the Faculty of International Relations, Political Science and Sociology V. V. Glebov, Head of the Department of International Relations O. I. Brusylivska, lecturers and guests of the University, took place on May 18, 2021 at the FIRPS ONU named after I. I. Mechnikov. Among the issues considered at the conference were: the analysis of the theory of international relations (Belinska D., Burganova V., Gordienko S., Musienko A., Pogrebnyak M., Shevchenko Y.), foreign policy of the states (Houphouet L., Navasardian D., Novatska O., Palyonova G., Polyakova E., Zazalitinova V.), systemic transformation of post-communist and post-colonial countries (Prokhorova V., Elkhair A.).

Key words: theory of international relations, foreign policy, systemic transformation.

IV НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ «ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ СИСТЕМ И ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ»

Научная конференция для молодых преподавателей и магистров, обучающихся по специальности 291 «Международные отношения, общественные коммуникации и региональные студии», с участием декана факультета международных отношений, политологии и социологии В. В. Глебова, заведующего кафедрой международных отношений О. И. Брусиловской, преподавателей и гостей университета, состоялась 18 мая 2021 года на ФМВПС ОНУ имени И. И. Мечникова. Среди вопросов, которые рассматривались на конференции, видное место занял анализ теории международных отношений (Белинская Д., Бурганова В., Гордиенко С., Мусиенко А., Погребняк М., Шевченко Ю.), внешней политики государств (Навасардян Д., Новацкая В., Пальонова Г., Полякова Е., Зазалитинова В., Уфье К.), системной трансформации посткоммунистических и постколониальных стран (Прохорова В., Элххаир А.).

Ключевые слова: теория международных отношений, внешняя политика, системная трансформация.